

Dr. Surján László beszéde a Salzburgi Magyar Kör 2021 október 23-i ünnepségén

Hatvanöt éve volt. Az akkori csecsemő ma nyugdíjas, vagy hamarosan az lesz. Mit kezdhetünk egy hatvanöt éves emléikkel? Az a pár nap, amikor a Vörös Hadsereg kivonult a fővárosból, életem legboldogabb időszaka: hihetetlen felszabadultságot éreztem, 15 évesen nem tudtam felmérni, hogy a szovjet birodalom nem engedheti meg magának, hogy ilyen vereséget szenvedjen.

1991. október 26-án a mosonmagyaróvári városházától gyalog vonultunk a Gyásztérre, a határórlaktanyai sortűz áldozatainak emelt szoborcsoport avatására. Dornbach Alajos képviselőtársam mellett mentem a menetben, aki kifejtette: nem örül, hogy október 23-a nemzeti ünnep lett.

Ő tevékenyen részt vett a budapesti harcokban. Féltette az ünnep lényegét az alkalmi szónoklatok közhelyeitől. Igaza is volt, meg nem is. Ha kötelező ünnepelni, valóban kényszeredett lehet a megemlékezés, ám ha nem ünneplünk, egy-két évtized, és elfelejtődik minden.

Az én generációmnak még vannak 56-ról saját emlékei. Ezekből próbálok valamit felvillantani. Azt a jelenetet például a Széna téren, ahol az emberek körben álltak, s a kör közepén egy szakasz rendőr, amelynek vezetője hangosbeszélőn fenyegetett, hogy mindenkit hagyja el a teret. A körülötte álló rendőrök görcsösen kapaszkodtak a gitárjaikba, (körtárcsás géppisztoly) gondolom azon törték a fejüket, hogy mit csináljanak, ha a parancsnok lövetni akar. Minket azonban ez nem érdekelt. A kiabálásba belevörösödő őrmestert egyszerűen kinevettük. Sokan voltunk, s **nem féltünk**. A rendőrök pedig - további kudarcától tartva - libasorba álltak, és elballagtak.

November 4-én a tankágyúk hangjára ébredtünk: a szabadság füstbe ment terv maradt. De a remény teljesen nem halt meg. Tavasszal édesapám kijelentette: lesz még nemzeti ünnep október 23-ából. És lett. Igaz, erre harmincöt hosszú évet kellett várni. A forradalom és szabadságharc alatt megtapasztaltunk valami új, csodálatos érzést: a felénk áramló szeretet jeleit. Kötszer, élelmiszer, később ruhanemű Ausztria felől soha nem látott bőségben érkezett az országba. Népidemokratikus „testvéreink” viszont félve zárták le a határt.

1956 októberét a nemzeti **összetartozás** jellemezte. Álltam a Széna téren és csodálva láttam, ahogy a környékbeli parasztok lovaskocsikon hozzák a burgonyát, a szalonnát, lisztet, kenyeret. Nemcsak hozzák: ajándékozzák. Ne éhezzen Budapest, ha már kivívta a szabadságot! Egységes volt a nemzet olyan értelemben is, hogy a forradalmárok között együtt harcolt a segédmunkás a főmérnökkel, az egyetemista a tanulatlan fiatallal.

Harminc éve szabadon ünneplünk. A megnyíló levéltárakból lassan-lassan kiderülnek 56-nak határon túli hatásai. Bár a harcok nálunk dúltak, áldozatok a szomszédainknál is voltak. Sok olyan magyar és olykor nem magyar embert zártak börtönbe vagy ítélték halálra, aki jelét adta, hogy szimpatizál a magyarországi felkelőkkel. Közép-Európa egysége már akkor formálódott. Azóta még inkább rájöttünk: más ugyan a nyelvünk, de többé-kevésbé egy srófra jár az agyunk. Ezt a **regionális összetartozást** a Rákóczi Szövetség évek óta úgy is ápolja, hogy a szomszéd országokból rendszeresen vendégül lát nem magyar fiatalokat is, hogy vegyenek részt az október 23-ai budapesti ünnepségeken. Nekik bizony mindent el kell magyarázni, de azt tapasztaltam, hogy nagyon is érdekli őket a mi sorsunk, amiben felsejlik az ő sorsuk is.

Mit kezdjünk ezzel a 65 éves emlékkel? Emeljük ki belőle, hogy a szabadság fontos érték, amiért olykor vért is ad egy nemzet. Tudatosítsuk, hogy mivel nem vagyunk nagyhatalom, céljainkat csak szomszédainkkal együtt érthetjük el, és minden értelemben törekedjünk az egymással való összetartozás kifejezésére. Ez sajnos egyre nehezebb, mert például mi magyarok nagyon eltérő értékek után futunk, kevés az, amit mindannyian egyformán fontosnak tartunk. Ezért feszül egymásnak sok indulat, s pocsékolódik el feleslegesen sok energia. Próbáljuk megtanulni az 56-osoktól, hogy összetartozunk. A határokon átívelő összetartozás sem könnyű, hiszen mindannyian sebzettek vagyunk, s mindig akad néhány felelőtlen, aki durván feltépi a sebeket. Először fel kell ismerni, hogy sem mi, sem szomszédaink nem hibátlanok, hol az egyikünk, hol a másikunk bántotta a másikat. Mindegyikünknek van igazsága, de mindegyikünknek csak részigazsága van. Értelmetlen, ha azt méricskéljük: kié nagyobb, kié kisebb. Másodszor tudatosítsuk, hogy nagyon keveset tudunk egymásról. Sok évtizedekig lezárt határok között éltünk, korábbi természetes kapcsolatink megszűntek. Valamiképp meg kell ismernünk a Kárpát-medence egészét: múltját, tájait, épített örökségét és lakóit. Mert csak azokat szerethetjük, akiket ismerünk. Ez az ismeretszerzés elsősorban öntevékeny feladat, amihez jó keretet ad a megbékélés chartája, és egy újabb akció: Fogadj Szívedbe egy Kárpát-medencei települést. Ebbe az akcióba jó kétezzer ember már bekapcsolódott, köztük nem kevesen a diaszpórából. Így lehetünk egyszerre magyarok és közép-európaiak. És ezáltal leszünk igaz európaiak is. Ahogy a németek és franciák túl tudtak lépni súlyos sérelmeiken, ezt nekünk is meg kell tenni. 56-ban egy pillanatra sikerült. Kövessük a példát. Nincs más utunk. 2016-ban így nyilatkozott Kassai Gyula, Léva református esperese:

„A Kárpát-medencei népek legnagyobb tévedése, ha egymás ellen fordulnak, ha úgy gondolják, egymás testén keresztül vezet az út a felemelkedéshez, a megmaradáshoz. Nincsenek csak vesztesek és csak győztesek. Itt a Kárpát-medencében vagy mindenki vesztes, vagy mindenki győztes egyszerre, mert összetartozunk.”

Ha ezt megértjük, 56 szelleme végképp győzni fog és mindnyájan győztesek leszünk.

